

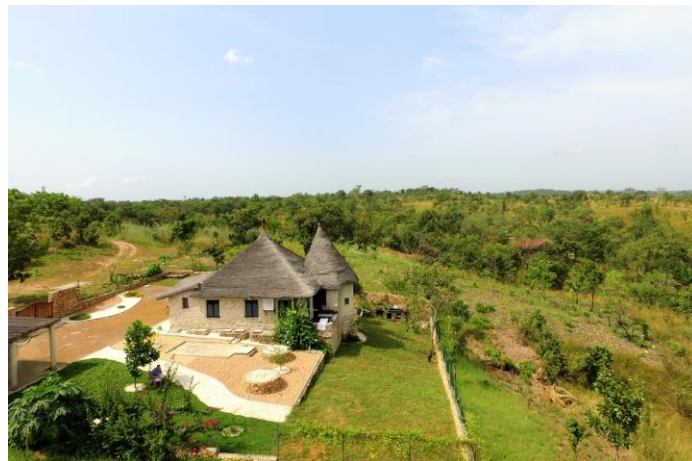
Rapportage bezoek Lumen Valley 20/10 – 2/11/2019

Inleiding

Van 28 oktober t/m 2 november 2019 zijn Cécile en Jouke Schat op bezoek geweest in Togo bij het Lumen Valley project om met eigen ogen te zien, hoe het met dit project staat. En om de start van het scholingsproject “preventieve gezondheidszorg voor kinderen” voor te bereiden. Hieronder ons verslag dat de stand van zaken per begin november 2019.

Algemeen

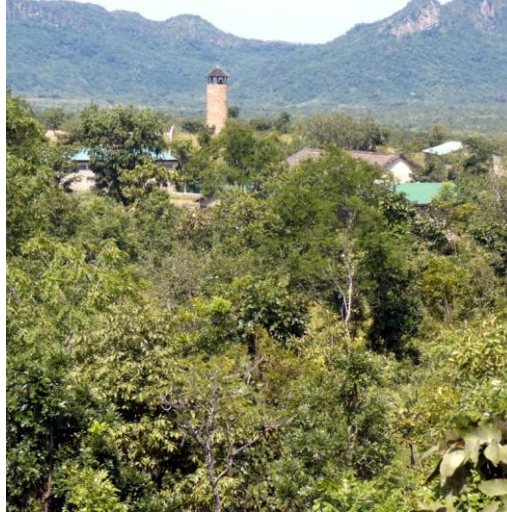
Het is een hele onderneming om in de Lumen Valley te komen. Vanuit de hoofdstad Lomé waar het enige internationale vliegveld van het land is, ben je per auto zeker 10 uur onderweg (500 km). De wegen zijn voor Afrikaanse begrippen niet slecht maar de overstekende of langs de verharde weg lopende geiten, kinderen en volwassenen gecombineerd met de vele gaten in de weg maken dat je er lang over doet om er te komen. De laatste kilometers gaan over zandpaden, die door de regen slecht begaanbaar zijn geworden. Het is een grote verrassing als je kilometers door de bush hebt gereden en dan de prachtige kluizenaarswoning van pater Etienne en zijn twee medebroeders ziet opduiken.

Kluizenaarswoning paters

Na die woning is het nog een kilometer rijden of lopen om bij de muren van het Lumen Valley project te komen. Vanuit de verte zie je de muren maar ook de hoge watertoren (tevens elektriciteitscentrale) en enkele andere gebouwen, die veelal nog in opbouw zijn zoals de priorij van de Broeders.

Lumen Valley

Lumen Valley vanuit de verte

De algemene indruk is dat er al vrij veel gereed is. De basisinfrastructuur staat en functioneert (wegen, bruggen, water en elektriciteit). En er zijn 6 kamers voor gasten, gemeenschappelijke douches en toiletten en een centraal gelegen gezamenlijke keuken. En er wordt hard gewerkt: elke morgen zien we een grote groep jongeren binnenkomen die aan de diverse projecten werkt. Het blijken er tussen de 100 en 150 te zijn, afhankelijk van waar aan wordt gewerkt.

Een deel van de jongeren bij een recent bezoek van de Franse ambassadeur

De Lumen Valley is een paradijsje. In de wijde omtrek zijn er geen huizen, werkplaatsen en dus ook geen mensen. Als je 's morgens wakker wordt, hoor je niets. En je ziet overal om je heen alleen maar natuur: bergen, bomen, struiken, bloemen, gras. De bijen van de ruim 50 bijenvolken die de imker al heeft "gevangen", zoemen rond en de zon schijnt uitbundig. Een

paar geiten mekkeren soms wat en de schaapherder komt voorbij met zijn kudde. Minder aangenaam zijn de vele muggen en steekvliegen; insmeren van de huid moet een paar keer per dag, zeker voor blonde mensen met een lichte en blijkbaar aantrekkelijke huid.

De stand van de projecten

Op dit moment lopen er acht scholingstrajecten, een negende en tiende zijn in voorbereiding. Alle trajecten hebben een jongere die eindverantwoordelijk is met daarboven één van de drie monniken maar nog niet alle trajecten hebben voldoende leerlingen. Dat hangt af van de stand van het scholingsproject: sommige eindverantwoordelijken wachten tot het juiste seizoen aanbreekt, anderen zijn al volop aan de slag en dragen al bij aan de financiering van de dagelijkse kosten. Een korte opsomming.

1. Imkerij (vastenactieproject 2018)

Het imkerproject wordt geleid door Jonas. Die heeft twee mastertitels aan de universiteit gehaald, o.a. in biologie. Hij heeft zich in het bijenvak bekwaamd en hij neemt nog maandelijks deel aan nascholingscursussen met de andere imkers in de regio. Zijn project is goed om stoom aan het komen. Met hulp van Vastenactie is er een gebouwtje neergezet waar hij de hulpmiddelen kan opbergen, de honing kan slingeren en de administratie kan doen. En hij is al geruime tijd “op jacht” geweest naar bijenvolken. Hij heeft er nu ruim 50 “gevangen” die in korven die hij en zijn medewerkers hebben gemaakt, verblijven. Het doel is om tot 100 volken en korven te komen. In het regenseizoen dat dit jaar extreem lang heeft geduurd, valt er weinig te doen. Begin november was dat seizoen afgelopen en nu vliegen de bijen weer uit. In december valt de nieuwe honing te verwachten. Er is verder een beplantingsplan voor een deel van de vallei gemaakt waar nog ruimte over is. De bedoeling is dat er meer planten met honing-dragende bloemen bijkomen.

Jonas aan het werk

2. Geiten- en schapenfokkerij (vastenactieproject 2018)

Het project wordt (net als het schapenfokproject) geleid door Aboum. De schapenstal en die van de geiten is gereed en een omheinde loopruimte ook. Er zijn 20 schapen aangekocht en 25 geiten. De schapen gedragen zich netjes; ze lopen mee met de schaapherder die hen elke dag uit de stal haalt en dan onder zijn hoede ergens in de Lumen Valley (76 hectare) laat gra-

zen. De geiten doen waar ze zin in hebben; ze zijn heel lastig onder controle te houden. Daar moet nog wat op worden gevonden. Inmiddels zijn er ook jonge geitjes geboren en de eerste lammetjes hebben eveneens het licht gezien. Een probleem bij dit scholingsproject is dat de monniken een jonge man hadden laten opleiden in het buurland Benin. Hij zou het project moeten trekken maar toen hij was opgeleid, deelde hij mede dat hij toch iets anders wilde gaan doen. Er wordt nu iemand anders opgeleid en één van de monniken neemt voorlopig de leiding van het project op zich. Hij komt uit de regio en is zoon van een boer, dus hij weet waar hij het over heeft.

Kleine geitjes

De schaapskudde

Aboum

3. Plavuizenmakerij (project Franse sponsors)

Dit project wordt geleid door Sadate. Het project loopt al ruim twee jaar en zeven jongeren vinden er een goede en stabiele baan in. Het project levert op dit moment op jaarbasis al zo'n € 35.000 op (vermenigvuldig dat met een factor 8-10 om een idee te krijgen hoeveel dat naar Nederlandse begrippen is). Op dit moment is dit project (nog) het enige in de vallei dat echt geld oplevert. Het team werkt niet alleen aan gebouwen binnen de vallei maar ook zeker daarbuiten. Onlangs hebben ze een opdracht binnengesleept om een deel van de buitenmuren van de nieuwe markthallen van de stad Kara te betegelen.

Plavuizen snijden

Plavuizen leggen

Sadate

4. “Enrochement” (vertaling NL: breuksteenstorting) (deel Vastenactieproject 2019)

Dit project wordt geleid door Ari. Het project leert jongeren om wegen te verharderen met stukjes steen uit de rotsen. Ook worden waterbeddingen en viaducten met gesteente versterkt en verfraaid. De bedoeling is om op deze manier het gebruik van beton te vermijden. Vanuit het Vastenactieproject 2019 wordt een klein deel van het project gefinancierd, namelijk de opleiding van vijf jongeren in dit vak. Ze leren stenen hakken en die dan gebruiken voor weg en waterwegverharding. De rest van het project wordt betaald door reguliere donateurs van de Broeders.

Stenen in stukjes hakken

Enrochement

Ari

5. Metselaar (Vastenactieproject 2019)

Dit project wordt geleid door Tadjou. Metselaar is een vak dat al op grote schaal wordt beoefend in de Lumen Valley. Ruim 30 jongeren zijn dagelijks in de vallei bezig met metselen, de helft daarvan was werkeloos en is nu in opleiding. Er is al veel gebouwd (watertoren, ommuring, 6 gastenkamers, gemeenschappelijke keukens en douches, kapel, garage, honingmakerij, stallen voor geiten en voor schapen) maar er moet nog veel meer worden gebouwd. Op dit moment zijn de metselaars bezig met het afronden van het werk voor de prioriteit van de monniken en de bouw van een drietal bungalows voor gasten, daarna volgen de zaal voor de opleiding en de eerste hulp post. Op termijn moet o.a. nog een groot retraitecentrum worden gebouwd en verblijfgelegenheid voor ecotoerisme.

Leslokaal in aanbouw

Bouw priorij

Tadjou

6. Dakdekkersproject (project Nederlandse sponsor)

Dit project wordt geleid door Justin. Het project is al geruime tijd op stoom. Zo is het dak van de kapel van riet gemaakt. Dit is een secuur werkje waar je veel ervaring voor moet hebben, anders zal het dak gaan lekken met de zware tropische stortbuien die in Togo voorkomen. Vandaar dat de monniken een beroep hebben gedaan op een dakbedekkersbedrijf uit Bretagne. Drie experts van het bedrijf komen elk jaar naar de vallei om een aantal jongeren het vak te leren. Aan het eind van de opleiding krijgen ze een diploma als ze geslaagd zijn.

Dit scholingsproject kan maar één keer per jaar worden uitgevoerd omdat er maar één keer per jaar riet kan worden geoogst (november/december) dat vervolgens een lange tijd moet drogen. In het voorjaar (februari) komen de Bretonse dakbedekkers om de opleiding te geven. Er is veel riet nodig: voor het dak van de kapel waren 3000 bossen nodig.

Verzamelen riet

Dakdekkeropleiding

Justin

7. Landschapsaanleg (project monniken)

Dit project wordt geleid door Robert. Overal in de vallei moet groen worden aangelegd bij de gebouwen en op open plaatsen. Zo worden de kale plekken bedekt en neemt de schoonheid van de vallei toe. Dit is een project dat ook buiten de vallei kan worden beoefend, zij het alleen bij mensen die voldoende geld hebben om geïnteresseerd te zijn in verfraaiing.

Groen rondom de kapel

Robert

8. Automonteur (project NL sponser)

Dit project wordt geleid door Ermès. De garage is gebouwd en Ermès is begonnen met het onderhoud van de voertuigen die in de Lumen Valley worden gebruikt. Het wachten is op een deskundige die de opleiding voor automonteur kan gaan geven. Ermès zelf kan dat niet (alleen), mede gezien zijn handicap; hij hoort niet goed. Voorlopig moet Ermès het doen met zijn grote vriend (zie foto).

Ermès met beste vriend

In de garage

Ermès met gereedschap

Projecten in voorbereiding

a. Irrigatieproject (vastenactieproject 2019)

Dit project is nog niet van start gegaan omdat de metselaars eerst nog andere gebouwen moeten afmaken. Maar in de loop van 2020 zullen irrigatiebekkens gebouwd gaan worden en zal de opleiding starten om de kennis over het hele land te verspreiden. De monniken zullen gebruik maken van de ervaringen van een lokale goede doelenorganisatie die al veel ervaring heeft opgedaan met irrigatieprojecten in dit doorgaans droge land. Tijdens ons verblijf in de vallei zijn wij bij deze "ONG CIDAP" op bezoek geweest. Het blijkt een beroemd project te zijn getuige de diverse rapportages op tv en internet (zie o.a. in het Frans: <https://www.youtube.com/watch?v=ItjHaav9FS0> en <https://www.myafricainfos.com/seda-et-tiyeda-bawena-ils-ont-reussi-a-transformer-des-terres-arides-en-forets/#.XdK5eehKiUk>). In het Engels: <https://www.youtube.com/watch?v=il1rvyPnzIk>. Het echtpaar dat dit project heeft bedacht en opgebouwd, heeft op hun twee terreinen van in totaal 26 hectare ruim 30 waterbronnen aangelegd die ook in het kurkdroge seizoen water blijven houden. Wordt vervolgd.

b. Preventie van ziekten (Stichting kindershulp Togo)

Sinds 2007 zijn wij (Cécile en Jouke) actief in Togo met een project om kinderen te leren hoe ze niet ziek worden. Dit preventieproject hebben wij van 2010 t/m 2017 uitgevoerd in het stadje Kpalimé in het Zuidwesten van Togo. Wij hebben het project eind 2017 overgedragen aan de Broeders van St. Jan (zie <https://www.kinderhulp-togo.nl/lokale-partner-neemt-project-over/>). Die hebben toegezegd het onder te brengen in de Lumen Valley als scholingsproject voor jongeren die arts of verpleger of assistent public health wil worden. De ontwikkeling van de Lumen Valley is nu zover dat dit project in 2020 van start kan gaan. In mei 2020 zal onder leiding van Cécile een pilot worden gehouden waarbij zo'n 100 kinderen zullen worden onderzocht (zie voor het soort onderzoeken: <https://www.kinderhulp-togo.nl/projecten/project-jeugdgezondheidszorg-kpalime/>). Totdat een competente Togoese arts zal zijn gevonden en ingewerkt, staat het medisch gedeelte onder leiding van Cécile. In de vallei is de verantwoordelijke Daniella die een opleiding tot verpleegster heeft gevolgd.

Cécile met Daniella

c. Klooster, retraitecentrum en chambres d'hôte (sponsors gezocht)

Dit is een project dat in het natuurgebied-gedeelte van de vallei (46 hectare van de in totaal 76) moet worden opgebouwd en dus niet in het gedeelte waar de werk/leer[projecten plaatsvinden. Om op de plek te komen waar dit grote project zal worden gebouwd, moet je vanuit het werk/leergedeelte nog een paar kilometer lopen of rijden door puur natuurgebied. De bedoeling is om vooral mensen uit Europa hier op adem te laten komen en zich weer op te laden. Door rust, de schoonheid van de natuur en desgewenst cursussen/ retraites. De kosten van dit project worden geraamd op € 3,5 miljoen, vele malen hoger dan de werk/leerprojecten samen. Er wordt gezocht naar financiers.

De leiding

Het project is opgezet door pater Etienne die vanaf 2015 tot 2017 alleen in de kluizenaarswoning woonde. In 2017 kwam pater Jean- Maximilien hem ondersteunen maar die is in 2019 overgeplaatst naar een klooster van de Broeders van St. Jan in Canada. Vanaf september 2019 zijn twee nieuwe, ervaren monniken het project komen versterken, pater Josef en pater Jean-Eric. De laatste komt uit de regio en heeft een achtergrond in de boerenwereld. Elk van de drie monniken staat aan het hoofd van enkele projecten. Het is de bedoeling dat er in 2020 na de zomer tenminste één maar waarschijnlijk twee monniken bijkomen.

De komende maanden zullen de monniken – naast het toezicht op de projecten – ook besteden aan het opstellen van interne regels voor alle inwoners van de vallei en aan het beschrijven en juridisch verankeren van alle scholingsprojecten.

Nadere informatie

Op de website: <https://nl.lumenvalley.org/nederlands/> . Voor vragen en opmerkingen kunt U ook mailen naar jouke.schat@gmail.com

Meer foto's

Hieronder drukken we nog een aantal foto's af die we tijdens ons bezoek aan de Lumen Valley in november 2019 hebben gemaakt.

Cécile en Jouke Schat

Studenten hakken paden in de vallei

Schapestal van binnen en van buiten

Overzichtsfoto's, genomen vanaf de top van de watertoren

Midden-achter: keuken en daarachter half verscholen gastenkamers

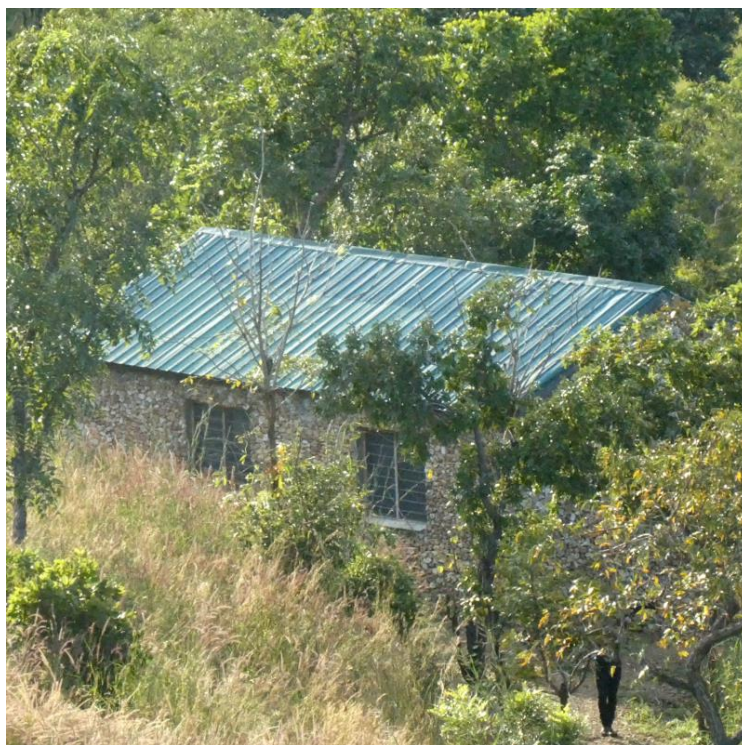
Voorgrond: stallen geiten + schapen. Achtergrond: priorij in aanbouw

Garage

Kapel

Honingmakerij